

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ТЕЛЕВИЗИЙН СПОРТЫН СУВГИЙН ХӨТБӨЛБӨРТ СПОРТЫН ТӨРЛҮҮДИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА (БНХАУ)

Т.Өнөрсайхан*
М.Начин**

**МУИС-ийн Сэтгүүл зүй, олон нийтийн харилцааны
тэнхимийн дэд профессор, доктор (Ph.D.)*

***МУИС, Сэтгүүл зүй, олон нийтийн харилцааны
тэнхимийн магистрант*

Түлхүүр үгс: нэвтрүүлэг, сурвалжлага, спорт суваг, спортын мэдээ, гол хөтөлбөр, хөлбөмбөг, үзүүлэлт

Оршил. Мэдээлэл технологийн хөгжлийн хурд, технологийн эрин үеээс улбаалан техник хэрэгслийн хэрэглээ нэмэгдэхийн хэрээр олон нийтийн эрүүл хэв маягийг дээдлэх, чухалчлах хандлага нэмэгдэж байна. Орчин үеийн дижитал медиа нь спортын мэдээллийг бодит цаг хугацаанд хүртээмжтэй болгож, үзэгчдийн оролцоо, хэрэглээний хэв маягийг эрс өөрчилж байна (Hutchins B., & Rowe D., 2012). Телевиз хүмүүсийн өдөр тутмын амьдралд нэвтэрснээр оюун санаа, нийгмийн хандлага, зан араншин, амьдралын хэв маяг... өөрийн нөлөөг оруулсан (Өнөрсайхан, 2016). Дан ганц эрүүл хэв маяг, дасгал хөдөлгөөний зориулалтаар спортыг сонирхохоос гадна чөлөөт цагаа сонирхолтой спорт уралдаан үзэж өнгөрүүлэх хандлага мөн нэмэгдэж байгаа ба үүнтэй холбоотойгоор дижитал медиа технологийн хөгжил спортын мэдээний хүртээмжийг эрс өргөжүүлжээ.

Онлайн стрийминг болон олон нийтийн сүлжээнүүд (жишээ нь, Twitter) нь тоглолтын мэдээллийг бодит цаг хугацаанд хаана ч, хэзээ ч шууд хүлээн

авах боломжийг нээсэн. Тухайлбал, PwC-ийн судалгаагаар 2025 онд АНУ-д сар бүр 90 сая хүн спортыг стримээр үзэхээр төлөвлөсөн нь 2021 оноос огцом өсөлт авч байгааг харуулжээ. Олон нийтийн сүлжээнд болохоор багууд, тамирчид шууд дамжуулж, үзэгчидтэй шууд харилцах нь спортын мэдээллийг амьдралын нэгээхэн хэсэг болгон авчирсан (pwc, 2024). Энэ бүхэн спортын мэдээ, мэдээллийг улам хүртээмжтэй, хэрэглэгч төвтэй болгож, спортоос гадуурх нийгэм, соёлын чиг хандлагатай нийлж илүү их анхаарал татах нөхцөл бүрдүүлж байна.

Спортын медиа контентын сонголт нь ихэвчлэн үзэгчдийн эрэлт хэрэгцээнээс хамаарч, илүү алдартай спортын төрлүүд илүү өндөр давтамжтайгаар мэдээлэгддэг байна (Boyle, R., & Haynes, R., 2009). Спортын салбарыг сонирхох сонирхогчид нэмэгдэхийн хэрээр энэ салбар дахь эдийн засгийн боломж мөн нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор спортын мэдээллийн хэрэгцээ улам нэмэгдэж байна. Kearney-ийн судалгаагаар спортын зах зээлийн хэмжээ 2025 онд ойролцоогоор 417 тэрбум ам.долларт хүрсэн бол 2030 он гэхэд 602 тэрбумд хүрэх төлөвтэйг тогтоожээ. Мөн тус судалгаагаар 2025-2030 онд спортын салбарын жил тутмын өсөлт дунджаар 5-8%-д хүрнэ гэж төсөөлж байна. Түүнчлэн спортын медиа эрхийн үнэ сүүлийн 10 жилд огцом өсөж, зарим тооцоогоор АНУ-д энэ салбарын нийт жилийн зардал хоёр дахин нэмэгдсэн байна (Christophe Firth, Greg Portell, Mohamed Hashem, David Parkin, 2025). Спортын үзэгчдийн бааз өргөжиж, спортын тийз, дижитал үйлчилгээний зах зээл тэлэхийн хэрээр спортын тухай мэдээ, тойм, дүн шинжилгээний эрэлт улам бүр нэмэгдэж байна.

Ингээд спорт сонирхогчдын тоо нэмэгдэж, түүний талаар мэдээ, тойм, дүн шинжилгээний эрэлт нэмэгдэж буйтай холбоотойгоор телевизерийн хөтөлбөрүүдэд спортын мэдээ, тоймын эзлэх хэмжээ нэмэгдэж байна. Цаашлаад томоохон телевизийн сувгууд тусгайлан спортын сувгийг салбарлуулан гаргаж буйтай холбоотойгоор Монгол Улсын үндэсний телевизийн суваг болох MNB Sport болон урд хөрш Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын CCTV sport сувгуудын мэдээлэлд анализ хийж, мэдээнд эзлэх спортын төрлүүдийн хэмжээг тодруулах замаар харьцуулалт хийхийг зорьлоо.

Үндсэн хэсэг. Харьцуулсан судалгааг хийхдээ дээрх спортын сувгуудын 14 хоногийн хөтөлбөр (2025 оны 11 сарын 03-ны өдрөөс 2025 оны 11 сарын 16-ны өдрийг хүртэл)-ийг сонгон авч, харьцуулан судалсан болно.

CCTV-гийн Спорт суваг (CCTV5) нь ихэвчлэн Хятадын спортыг түлхүү сурвалжилдаг ба өдөр тутмын спортын тойм, мэдээг мэдээллэж байна. Тухайлбал, Хятадын Багийн тоглолтын тэмцээнүүд, Шинэ Ази тивийн спортууд, үндэсний лигүүд (Жишээ: 中超 – Хятадын хөлбөмбөгийн суперлигийн тоглолт, CBA - Хятадын сагсан бөмбөгийн лигийн тоглолтууд)

зэрэг ихэвчлэн тус сувгаар дамжуулагддаг. Үүнээс гадна дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнүүд, олимпын медалийн тоглолтуудын тойм, гавьяат тамирчдын ярилцлага зэргийг тус телевиз нэвтрүүлж байна.

CCTV Спорт сувгийн спортын үндсэн хөтөлбөрүүд өдөр бүр гардаг ба дийлэнх тохиолдолд 20–30 минут үргэлжилж, бүтцийн хувьд мэдээ, сурвалжилга, ярилцлага зэрэг хэд хэдэн төрлийн арга хэлбэрээс бүрдэж байна.

Тус сувгаар нэвтрүүлэгдэж буй спортын мэдээ, хөтөлбөрүүдийг спортын төрлөөр нь салган авч үзвэл CCTV-гийн спортын хөтөлбөрт хамгийн ихээр гардаг спортын төрөл нь Хятадын спортын тэргүүлэх төрлүүд байна. Тухайлбал, заалны хөлбөмбөг, сагсан бөмбөг (CBA-гийн тэмцээнүүд), шатар, автобаз (уралдааны машины спорт), ширээний теннис/бадминтон, ажлын зааланд явган спортын тэмцээнүүд гэх мэт төрлүүд хамаарч байна. Мөн Хятадын гавьяат тамирчдыг онцолж, олон улсын тэмцээнүүдийн шагналт байруудын мэдээллийг дурддаг.

CCTV спортын гол хөтөлбөрүүдэд тогтмол мэдээ (новел), сурвалжлага, ярилцлага зэргийг оруулдаг. Сонгон авсан цаг хугацааны мөчлөгт CCTV сувгийн Нийт спортын мэдээний тоо - 43, хөлбөмбөг - 18 удаа, сагсан бөмбөг - 10 удаа, жүдо - 6 удаа, бокс - 4 удаа, усанд сэлэлт - 3 удаа ширээний теннис - 3 удаа тус тус нэвтрүүлэгдсэн байна (CCTV Sport, 2025).

CCTV сувгийн хувьд хөлбөмбөг хамгийн их гарсан бөгөөд нийт мэдээний 40%-ийг эзэлж байна. Сагсан бөмбөг, жүдо удаах байранд эрэмбэлэгдэж байна. Энэ нь CCTV сувгийн контентын бодлого болон олон улсын тэмцээний онцлогтой холбоотой байна.

Зарим спортын төрлүүдийн хувьд баримтууд, тэмцээний үеэр их мэдээлдэг тул тэдгээр нь илүү олон удаа дурдагддаг онцлогтой. Жишээлбэл, хөлбөмбөг, сагсан бөмбөг, хөнгөн атлетик, бонн гулгалтын спорт зэрэг Хятадын ширээний теннис, бадминтон, хөнгөн атлетикийн тэмцээнүүд зэрэг идэвхитэй явагдаж байгаа үед олон удаа нэвтрүүлэгддэг. Харин өөр цаг үед буюу тухайлбал уг судалгааны хувьд сонгон авсан цаг үеийн мөчлөгт буюу олон улсын томоохон тэмцээн, уралдаан зохиогдоогүй байгаа үед тухайн тэмцээнгүй байгаа спорт (жишээ: хоккей, боулинг гэх мэт) төдийлөн гардаггүй. Энэ нь улирлын тэмцээн, аварга шалгаруулах хуваарьтай холбоотой байна.

Монголын Үндэсний телевизийн MNB Спорт сувгийн спортын хөтөлбөрүүдийг харвал өдөр бүр “Спортын мэдээ” хөтөлбөрийг нэвтрүүлж байна. 2025 оны 11 дүгээр сарын 3-ны өдрөөс 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хооронд уг “Спортын мэдээ” хөтөлбөр өдөр бүр 10 орчим минутаар шууд цацагдаж, өдөр бүр өмнөх өдөр явуулсан гол тэмцээн, мэдээний тоймыг

мэдээллэж байна. Дээр дурдсан хугацаанд нийт 16 удаа энэ хөтөлбөр гарсан байна.

“Спортын мэдээ” хөтөлбөр бүр нь агуулгын хувьд баримт, сурвалжилга, ярилцлага гэсэн хэсгээс бүрдэж байна.

Монголын хувьд уламжлалт болон олимпын спортын төрөл ихээхэн ач холбогдолтой байгаа ба тухайлбал, чөлөөт бөх, жүдо, Монголын үндэсний бөх зэрэг үндэсний болон дэлхийн тэмцээнүүдийн талаар мэдээ, сурвалжлагуудыг олон давтамжтай гаргаж байна. Мөн сагсан бөмбөг болон олон улс болон өөрийн улсын дотоодод зохиогдож буй үндэсний хөлбөмбөгийн тэмцээнүүд, бокс, буудлага, усанд сэлэлтийн спорт зэрэг олон төрлийн спортын талаар сурвалжлагуудыг нэвтрүүлж байна.

MNB Спорт сувгийн хувьд хөтөлбөртөө нэгэн онцлогийг агуулж байна. Өөрөөр хэлбэл, дээр дурдсанчлан MNB Спорт суваг нь өглөө бүр “Спорт мэдээ” нэвтрүүлгийг нэвтрүүлсний дараагаар Монгол Улсын онцлог бүхий спортын талаар мэдээ мэдээлэл, сурвалжлагыг нэвтрүүлж байна. Тухайлбал, “Адуучин”, “Эрийн хийморь” зэрэг цуврал бус, нэг ангит нэвтрүүлгээр үндэсний спортыг таниулж байгаагаас гадна, Монголын Үндэсний бөхийн тамирчнаас ярилцлага авах зэргээр өдөр бүрийн хөтөлбөртөө үндэсний спортод холбогдох нэвтрүүлгийг шигтгэсэн байгааг харж болно.

Сонгон авсан цаг хугацааны мөчлөгт MNB Sport сувгийн нийт спортын мэдээний тоо - 42, хөлбөмбөг - 12 удаа, сагсан бөмбөг - 8 удаа, жүдо - 10 удаа, бокс - 6 удаа, морин спорт – 4 удаа, хоккей – 2 удаа нэвтрүүлэгдсэн байна (Монголын Үндэсний олон нийтийн цахим хуудас, 2025).

Дээрх хоёр сувгийн хөтөлбөрт хийсэн шинжилгээнээс үзвэл спортын төрлөөс хамааран нэвтрүүлэг, сурвалжлагын тоо харьцангуй өөр өөр байгааг харж болно. Спорт тус бүрийн нэвтрүүлэг, сурвалжлагын давтамжийг ихэвчлэн тухайн спортын улирлын гүйцэтгэл, том тэмцээнүүдийн тов (хугацаа) тодорхойлдог.

Нэг талаас намрын улирлаас өвлийн улирал руу шилжих үед хоккейн улирал эхлэх, болон зарим спортын аварга шалгаруулах тэмцээн, цомын тоглолтууд болдог учир эдгээр төрөл тэр үед илүү их гарна. Нөгөө талаас бөх, чөлөөт бөх, жүдо зэрэг спортын тэмцээнүүд улирлын бус үед (зун, хавар) ч үргэлжилж, улмаар мэдээлэл их авдаг.

Сүүлийн хоёр долоо хоногт Монголд улсын аварга шалгаруулах тэмцээн, Ази тивийн тэмцээн зэрэг болсон бол тэдгээр спортын төрөл илүү олон удаа дурдагдсан байх жишээтэй. Харин аливаа спортын улирлын тоглолт завсарласан үед уг хугацаанд тухайн тэмцээний талаар сурвалжлага, мэдээ, тойм гараагүй байж болно.

Түүнчлэн телевизийн бодлого, сонирхлыг харгалзан өндөр үзүүлэлттэй, илүү олон үзэгч татах спортын тухай илүү дэлгэрэнгүй мэдээлэх хандлагатай байгаа нь харагдаж байна. Тухайлбал, аль аль телевизийн хувьд сагсан бөмбөг болон хөлбөмбөгийн спортын хувьд улирлын тоглолтын завсарлага эхэлсэн хэдий ч дэлхий нийтээр үзэж, сонирхдог спортууд байх тул тогтмол нэвтрүүлэгдсэн байгааг харж болно.

Судалгааны үр дүн

Судалгаа явуулсан хугацаанд буюу хөтөлбөр шинжилсэн 14 хоногийн хугацаанд сонгон авсан спортын сувгуудад гарсан спортын мэдээний давтамжийг харьцуулан үзэхэд CCTV-5 сувгаар нийт 43 удаагийн спортын мэдээ цацагдсан бөгөөд үүнээс хөлбөмбөг 18 (40% орчим), сагсан бөмбөг 10, жүдо 6, бокс 4, усанд сэлэлт 3, ширээний теннис 3 удаа тус тус гарчээ. Харин MNB Спорт сувагт нийт 42 удаагийн спортын мэдээ явсан бөгөөд үүнд хөлбөмбөг 12, сагсан бөмбөг 8, жүдо 10, бокс 6, морин спорт 4, хоккей 2 удаа багтсан байна. Энэхүү тоон харьцуулалтаас харахад CCTV-5 дээр хөлбөмбөг давамгайлсан бол (сард нийт мэдээний тал хувь), MNB-д чөлөөт бөх, жүдо илүү давтагдах нь ажиглагдав. Хоёр сувгийн энэ зөрүү нь спортын төрөл тус бүрийн улс орны хүлээлт, телевизийн бодлогоос шууд хамааралтай бөгөөд өндөр үзүүлэлттэй үзэгчдээ татдаг төрөл рүү илүү их олон дахин мэдээлэх хандлагатай байгааг илтгэж байна.

Дүгнэлт

CCTV-5 спортын сувгийн гол хөтөлбөрүүд өдөр бүр шууд цацагдаж, ихэвчлэн 20–30 минут үргэлжилдэг. Дээрх хөтөлбөрүүдэд Хятадын үндэсний лигүүд (中超 – хөлбөмбөгийн суперлига, CBA – сагсан бөмбөгийн лиг), шинэ Ази тивийн тэмцээнүүд, дэлхийн аварга шалгаруулах болон олимпийн тэмцээнүүдийн тойм, гавьяат тамирчдын ярилцлага зэрэг мэдээлэл ордог. MNB Спорт сувгийн хувьд өглөө бүр “Спортын мэдээ” хөтөлбөрийг өмнөх өдрийн гол тэмцээнүүдийн тойм болон баримт, сурвалжилга, ярилцлагаар 10 орчим минут шууд дамжуулдаг байна. Энэ сувагт МҮОНРТ-ын онцлогт нийцүүлэн үндэсний уламжлалт болон олимпын спортод түлхүү анхаарч, “Адуучин”, “Эрийн хийморь” зэрэг олон ангит бус цуврал нэвтрүүлэгээр монгол туургатны спорт, Үндэсний бөхийн тухай онцгой мэдээллийг хүргэдэг нь онцлог ажиглагдсан. Ийнхүү халх улс хоорондын контентыг харьцуулбал, CCTV5 нь Хятадын спортын тэргүүлэх төрөлд төвлөрсөн өдөр тутмын ширээний теннис, бадминтон, бокс, адууны уралдаан, автоспорт зэрэг өргөн хүрээний тэмцээн, тухайлбал CBA, 中超 зэрэг лигүүдийн мэдээллийг түлхүү өгдөг бол MNB спортын сувгийн контент уламжлалт монгол, олимпоор холбоотой төрөлд анхаарч, чөлөөт бөх, жүдо, үндэсний бөх, сагсан бөмбөг, орон нутгийн хөлбөмбөг, бокс, буудлага, усанд сэлэлт гэх мэт төрөл бүрт зориулсан мэдээ, сурвалжлагыг

илүү олон удаа гаргадаг.

Спортын мэдээний давтамж нь мөн улирлын өөрчлөлттэй шууд холбогддог аж. Жишээлбэл, намрын сүүл, өвлийн эхэнд хоккейн улирал, цомын тэмцээнүүд эхэлдэг учир энэ үед хөлөг (хоккей, хоккей сaгс гэх мэт) төрөл идэвхтэй болж мэдээллээс их авдаг. Харин чөлөөт бөх, жүдо, үндэсний бөх зэрэг төрөлүүд улирлын бус (зун, хавар) үргэлжлэх тул цаашид ч мэдээллийн хэмжээ багадаггүй давуу талтай. Мөн Монголд тус хугацаанд зохион байгуулсан улсын аварга шалгаруулах тэмцээн болон Ази тивийн бүрэлдэхүүнтэй тэмцээнүүд тухайн холбоотой спортын төрөлд мэдээллийн давтамж нэмэгдүүлэх үндэс болжээ. Энэ бүхнээс үзэхэд телевизийн хөтөлбөрчид улирлын календарь, аварга шалгаруулах тэмцээний товыг нарийн авч үзэж, үзэгчид их сонирхдог спортыг дээрх мөчлөгт түлхүү онцолж байгаа нь тодорхой байв.

Онлайн стрийминг болон олон нийтийн сүлжээнүүдээр спортын мэдээ, мэдээллийг хаана ч, хэзээ ч шууд хүлээн авах боломж олгож байна. PwC-ийн судалгаагаар 2025 онд АНУ-д сар бүр 90 сая хүн спортыг стримээр үзэхээр төлөвлөсөн нь уламжлалт ТВ-ээс цахим үйлчилгээ рүү шилжиж буй үйл явцыг илтгэж байна. Тиймээс олон үзэгч одоо ТВ-ийн хажуугаар спортын мэдээллийг гар утас, таблет, компьютерын стриминг болон социал сувгаар шуурхай хүлээн авч, дуртай баг тамирчдынхаа явцыг хялбархан даган хянадаг болсныг харуулж байна.

Эшлэл

Наранбаатар Б., Хосцэцэг О. 2014. *Нийтлэл, нэвтрүүлгийн чансааг тодорхойлох* нь. МУИС.

Наранжаргал Х. 2013. *Телевизийн сэтгүүл зүй: үндсэн ойлголт, зөвлөмж*. УБ.

Өнөрсайхан Т. 2016. *Нэвтрүүлгийн зохиолын онцлог*. МУИС.

Ашигласан бүтээлийн жагсаалт

Boyle, R., & Haynes, R. (2009). *Power play: Sport, the media and popular culture*. Edinburgh University Press.

CCTV Sport. (2025, November 14). Retrieved from sports.cctv: https://sports.cctv.com/epg/?channel=cctv5&date=2025-11-01&utm_source

Christophe Firth, Greg Portell, Mohamed Hashem, David Parkin. (2025). *From passion to profit: unlocking value in sports*. England: Kearney.

PWC. (2024). pwc. Retrieved from pwc: <https://www.pwc.com/us/en/industries/tmt/library/sports-streaming-platforms.html#:~:text=The%20rise%20of%20streaming%20services,from%2057%20million%20in%20>

2021Hutchins B., & Rowe D.. (2012). *Sport beyond television: The internet, digital media and the rise of networked media sport*. Routledge.

Монголын Үндэсний олон нийтийн цахим хуудас. (2025, November 14). Retrieved from MNB: <https://www.mnb.mn/archiver2/2025-11-13-20-30-00>

Өнөрсайхан, Т. (2016). *Монголын арилжааны телевизүүдийн үүсэл, төлөвшлийн явц, үечлэлийн онцлог*. Монгол Улсын Их Сургуулийн Эрдэм шинжилгээний бичиг, 133-144.

Хүрээлэн, Б. С. (2023). *Боловсролын Судалгааны Монголын Сэтгүүл*.

Summary

This study compares the distribution of sports content on Mongolia's MNB Sport channel and China's CCTV-5 over a 14-day period. The results show that CCTV-5 focuses mainly on football and basketball, reflecting China's major leagues and international competitions. In contrast, MNB Sport presents a more diverse mix, emphasizing judo, wrestling, and traditional Mongolian sports alongside global events. Overall, the differences in coverage are influenced by national interests, seasonal factors, major tournaments, and broadcasting policies.